

**CIVIL-MILITARY COOPERATION
CAPABILITIES IN COMPLEX
OPERATIONAL ENVIRONMENT****A CIVIL-KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS
KÉPESSÉGÉNEK ALKALMAZÁSA A
KOMPLEX HADMŰVELETI
KÖRNYEZETBEN**VARGA Zsófi¹**Abstract**

The rapidly changing security environment of the 21st century has brought to the fore the management of conflicts in the place where they emerge and the importance of peace support, peacekeeping operations and humanitarian activities, in addition to war operations. During these operations, the strategic, operational and tactical levels are not sharply separated, and their implementation is characterized by high civil and political sensitivity. The change in the civilian aspects of the operational environment resulted in the horizontal extension of the use of force and required the doctrinal development of new principles and procedures. Following a paradigm shift in warfare, the study examines the application of Information Operations, in particular Civil-Military Cooperation capabilities, in a complex operational environment.

Keywords

Information Operations, Civil-military Cooperation, Joint Operations Area

Absztrakt

A 21. század gyorsan változó biztonsági környezete előtérbe helyezte a konfliktusok helyben történő kezelését, a háborús műveletek mellett a béketámogató, békefenntartó műveletek, a humanitárius tevékenységek jelentőségét. Ezen műveletek során a hadászati, hadműveleti, harcászati szintek nem különülnek el élesen, végrehajtásuk során magas civil és politikai érzékenység jellemző. A hadműveleti környezet polgári aspektusainak változása a haderő alkalmazásának horizontális kiterjesztését eredményezte és új elvek, eljárások doktrinális kidolgozását követelte. A tanulmány a hadviselésben végbement paradigmaváltást követve vizsgálja az Információs Műveletek, részletesen a Civil-katonai együttműködés képességének alkalmazását a komplex műveleti környezetben.

Kulcsszavak

Információs Műveletek, Civil-katonai együttműködés, közös műveleti terület

¹ zsofivarga05@gmail.com | ORCID: 0000-0001-6187-6274 | Education and Individual Training Branch, Ministry of Defence | Oktatási és Képzési Osztály, Honvédelmi Minisztérium

BEVEZETÉS

Figyelembe véve a 21. századi hadviselés terén bekövetkezett változásokat, a hadszíntér fizikai dimenziói - szárazföldi, légi, tengeri, űrbeli - mellett megjelenő, földrajzilag nem meghatározható információs hadszínteret, amely lehetőséget ad mind az állami, mind pedig a nem állami szereplők számára, hogy az információs környezetben tevékenykedjenek saját érdekeik érvényesítésére, rávilágít a katonai műveletek előkészítése, tervezése és végrehajtása során az együttműködési képesség növelésének és az összhaderőnemi jelleg megerősítésének a jelentőségére. Az információs hadszíntérben végbemenő technikai és kognitív folyamatok célja az információ megszerzésén túl, annak az ellenséggel szemben történő minél hatékonyabb felhasználására összpontosul.

A válságkezelő, felkelés ellenes (Counterinsurgency – COIN) műveletek során kiemelt szerepet kapnak az információs műveletek (Information Operations – INFOOPS), felértékelődtek azon katonai képességek – civil-katonai együttműködés (Civil-military cooperation – CIMIC, pszichológiai műveletek (Psychological operations – PSYOPS) – melyek az információs térben jelennek meg. A hadviselés átalakulása, a műveleti környezet változása következtében, eltérő erőket, eszközöket és eljárásokat alkalmazó katonai erőre van szükség. Mindezek rámutattak a CIMIC képesség fontosságára, annak doktrinális hátterének kidolgozására.

ASZIMMETRIKUS HADVISELÉS

„Ha tehát az ellenséget a háború által saját akaratunk teljesítésére kell szorítanunk, akkor vagy képtelenné kell tegyük a védekezésre, vagy pedig olyan állapotba kell juttassuk, amelyben a védelemre való képtelenség veszélye fenyegeti.” [1]

Szemponatok	Vesztfáliai rendszer	4. generációs hadviselés
szuverenitás	korlátlan állami szuverenitás	korlátozott állami szuverenitás
hadviselés	állami monopólium, államok közötti konfliktus	állami monopólium csökkenése, megszűnése állami és nem állami szereplők közötti konfliktus
eszköz	hagyományos	új eszközök, kiszámíthatatlanság
eljárás	összemérhető, hasonló	eltérő
doktrínák	kialakult törvényszerűség harcoló -nem harcoló felek	szabályok megszegése, átfedés a határok között harcoló –nem harcoló, harcoló –semleges felek
néphez való viszonyulás	nép, fegyveres erők és a kormány egysége	nép feletti befolyás háttértámogatás megszerzése
cél meghatározása	konkrét célok győzelem vagy vereség	alkalmi győzelem vagy vereség

Táblázat: A hadviselés átalakulása, Varga Zsófi, Szakdolgozat, 2018.

A HADVISELÉS ÁTALAKULÁSA

A modern nemzetközi kapcsolatokat, illetve a modern hadviselés generációinak megkülönböztetését az 1648-ban a harmincéves háborút lezáró vesztfáliai békétől számítjuk. A vesztfáliai béke a hadtörténelem számára is paradigmaváltást jelentett, hiszen az átalakulás folyamán jelent meg a szuverenitás² fogalma, a modern nemzetállamok rendszere. A szuverenitás elméletét átfogóan Jean Bodin közelítette meg, aki szerint „*a szuverenitás egy állam állandó és abszolút hatalma... azaz a parancsolás legfőbb hatalma*”. [2] A paradigmaváltás egyik meghatározó fordulópontja volt, hogy létrejött az állam hadviselési monopóliuma, ennek eredményeképpen a nem állami hadviselők háttérbe szorultak, így a háborúkat már nemzetállamok vagy államszövetségek között, saját fegyveres erőkkel vívták meg. [3] A hadszíntéren kialakultak olyan általánosan elfogadott szabályok, eljárások, amelyek a barbarizmust mérsékeltek és fejlődésnek indultak az eszközök és a magatartásformák is. „*barbár módra vérrel, sok vérrel áztassuk a harcteret, de eszünk segítségével oly eszközökhöz nyúlunk, amelyek úgyszólván simán hozzák a sikert.*” [4] Ugyanakkor a háború természeténél fogva, a szemben álló felek gyűlölködéséből ered, ezért a háború megvívásának alapja a nép. Clausewitz az ilyen háború természetének leírására a „*csodálatos háromszöget*” alkalmazta, amelyben a három tényező a nép, a kormány és a fegyveres erők együttese veszi fel a harcot az ellenséggel szemben. „*Nem létezhetik oly művelt nép, mely ha létérdekéről van szó, a háborúban önfeláldozással járó könnyörületes emberbaráti indulatot tanúsítson, mert: hiszen az, aki a nyers erőszakot minden melléktekintet nélkül alkalmazza, feltétlenül előnyben van a másik fölött.*” [5]

Az eddigi háborús történelem során kialakult tapasztalatok fokozatosan épültek be az államok katonai doktrínáiba, olyan alapelveket fogalmaznak meg a haderő számára, mint az erők összpontosítása, a cél meghatározása és a morál fenntartása. Ezeknek az elveknek az alkalmazása lehetővé teszi a haderő számára, hogy a problémákat koherens módon oldják meg, hogy minél előbb véget vethessenek a konfliktusnak. [6] A háború folyamán az ellenfelek által alkalmazott eszközök nagyrészt azonosak voltak, ugyanúgy, ahogy a célok is, megtörni az ellenfél akaratát és ellenőrzés alá vonni az államot.

Korunkban azonban mindezek a megállapítások kiegészítésre szorulnak, ugyanis a klasszikustól eltérően a nemzetállamok közötti háború mára kiegészült a nem állami szereplők határokön átívelő fenyegetéseivel, melynek következtében az állam szuverenitása korlátozottá válik. Gyakori példa, hogy az állam egyre nagyobb teret ad a nemzetek feletti intézményeknek. A nem állami szereplők lehetnek bünszervezetek, etnikai vagy vallási alapon szerveződő csoportok, politikai indíttatású mozgalmak. Az általuk folytatott harc leggyakoribb formája a felkelés, melynek következtében az állam hadviselési monopóliuma veszélybe kerül. A negyedik generációs hadviselés során ismét megjelennek megkérdőjelezhető magatartásformák és harc-eljárások, amelyeket nem tekintünk a hagyományos hadviselés részének. Mivel a nem állami hadviselő az állam erőinek alkalmazhatósági szintje alatt helyezkedik el, magatartását nem korlátozzák az állami törvények, annál inkább meghatározó a társadalomtól kapott tartós támogatás. Ennek a társadalmi hálózatnak köszönhetően tudnak információt szerezni, elvegyülni, és újabb tagokat toborozni. A felkelők figyelmen kívül hagyva a doktrínákat, sajátos eszközöket és módszereket alkalmaznak, amellyel a nép akaratára gyakorolnak nyomást. Támadásaikra a kiszámíthatatlanság és az elhúzódó jelleg a jellemző, minél hosszabb ideje tart a konfliktus, annál inkább felhagy a társadalom az ellenállással.

² A fogalom a francia felség (souverain) megszólításából ered.

Az állami hadviselő hierarchikus rendszere teljesen átlátható, mivel a célpontok azonosíthatók, irányított támadással a kormányerők gyenge pontjainak ismeretében könnyen sebezhetővé válik a rendszer, ezzel szemben a hálózati kapcsolati rendszer nem azonosítható, így annak felszámolása hatékony hírszerzési képességet és fejlett felderítő rendszerek használatát teszi szükségessé. A kapcsolatrendszer feltérképezéséhez elkerülhetetlen az ún. humántér viszonyainak és magatartásának az ismerete.

A felkelők elleni műveletek során a győzelem a biztonság több aspektusára gyakorol pozitív és negatív hatást, így kettőség alakult ki az erőfölény és a politikai célok mentén. A felkelők érdekében áll kihasználni a másik fél gyengeségeit, amely által közelebb kerülhetnek saját céljaik megvalósításához, hiszen az általuk folytatott hadviselés nem teszi lehetővé a konfliktus politikai alkuval történő lezárását. Számukra a háborús helyzet fenntartása teremti meg a győzelem alapfeltételét és alkalmi győzelemként könyvelhetik el, ha a másik felet olyan helyzetbe kényszerítik, amelyet már nem képes sem gazdaságilag sem politikailag fenntartani, ezért kénytelen megváltoztatni politikai szándékait. [7]

Aszimmetrikus konfliktusok kezelése

Az aszimmetrikus konfliktusok kezelésében állandó problémát jelent a helyi biztonsági erők alacsony hatékonysága, amely nem a felkelők erejével, hanem a műveleti terület lakosságának arányával áll összefüggésben. Az arányokat a konfliktus jellege mindig befolyásolja, viszont, ha biztonsági erők létszáma nem ér el egy bizonyos szintet, képtelenek a közrend és az adott terület biztosítására, ugyanakkor a magas arány sem feltétlenül jelent garanciát. A biztonsági erők legfontosabb feladata a területi ellenőrzés fenntartása a nép védelme érdekében, ehhez az aszimmetrikus konfliktusok során nem kizárt a biztonsági erőket ideiglenesen különleges jogosítványokkal felruházni. A létszámnövelés a toborzás és mozgósítás mellett megvalósulhat milíciák létrehozásával is. A milícia egyfajta mérce, ami tükrözi, hogy a társadalom mennyire bíz a kormány sikerében. Tagjai saját körzetükön belül, állandó jelenléttel azonnal alkalmazhatók - például közigazgatási épületek vagy kritikus infrastruktúra őrzésére - helyismeretük kompenzálja a katonai képességek hiányát. Ugyanakkor a visszaélések elkerülése érdekében az egyéni megbízhatóság is figyelmet igényel. Mind a két fél számára az információszerezés jelenti a legfontosabb stratégiai előnyt, ezért a biztonsági erőknek óvniuk kell képességeiket. [8] A biztonsági erők mellett a rendőrség is alkalmazható, mint a kormány eszközeként bevethető szerv a felkelés felderítésére. A rendőrség rendelkezhet olyan kapcsolatrendszerrel, ami tartalmazhatja az adott körzet felderítő hálózatának elemeit. A lakosságnak biztonságot szükséges szavatolni annak érdekében, hogy információt osszanak meg akár a biztonsági erőkkel, akár a rendőrséggel, amelyek alapján meg lehet kezdeni a műveletek tervezését, azonban a felkelők gyors alkalmazkodóképessége hosszú távon jelentősen csökkenti az adott információ megbízhatóságát.

A felderítés, hírszerzés szerepe

A felderítési, hírszerzési feladatok két fő erőforrással kerülnek végrehajtásra, az emberi (humán) és technikai eszközökkel. Bár a technika fejlődése következtében a műszaki készülékek számtalan képességgel rendelkeznek, napjaink konfliktusainak a lakosság vált a fő színterévé, ezért felértékelődött az emberi erőforrások által folytatott hírszerzés (Human Intelligence - HUMINT)³ szerepe. A felderítést a művelet környezetének előkészítése előzi meg, melyet a

³ Human Intelligence, emberi erőforrásból származó információ megszerzésére szakosodott felderítési ág.

tervező, felderítő és a hadművelleti törzs végez a parancsnok döntéshozatalának elősegítése érdekében, lehetővé téve a műveletre való felkészülést és végrehajtást. Meghatározza a felderítés érdekeltségi körzetét, értékeli a műveleti környezetet és annak hatásait, azonosítja az ellenfelet. Amennyiben rendelkezik harcászati doktrínával előzetes következtetéseket vonhatunk le arról, hogy az abban lefektetett elveket a másik fél hogyan alkalmazza a műveletek során. [9] Az aszimmetrikus műveleti környezet számos tényezője hatással van a felderítésre, a műveletek komplexitása következtében a katonai vezetési szintek – stratégiai, hadművelleti, harcászati – egyre inkább összerosódnak, valamint a nem katonai szereplők megjelenése olyan átfogó megközelítést (Comprehensive Approach) igényel, amely segít megteremteni a hatékony együttműködést a katonai szereplők és a műveleti területen tartózkodó különféle szervezetek között.

CIVIL-KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS

„Úgy vélem, hagyományos erőink valamennyi vezetőjének és parancsnokának meg kell értenie a különleges műveleti erőket és szorosabban együtt kell működni azokkal – gondolok itt a különleges műveleti erők hadművelleti különítményeire, a civil-katonai kapcsolattartó és a lélektani műveleti csoportokra. A modern csatatéren nem akarhatunk sikert a fenti elemek közötti együttműködés nélkül.” [10]

A CIMIC doktrína fejlődése

Első alkalommal a NATO Katonai Bizottsági dokumentuma (Military Committee document - MC) 411/1 határozta meg a CIMIC fogalmát, ami szerint előmozdítja az együttműködést a NATO parancsnoka és a közös műveleti terület (Joint Operations Area - JOA) civil szereplői között. *„A misszió érdekében történő koordináció, a NATO parancsnok és a polgári szereplők között, beleértve a terület lakosságát és a helyi hatóságokat, továbbá a nemzetközi, nemzeti és nem kormányzati szervezeteket és ügynökségeket.” [11]* A Szövetségi Összhaderőnemi Kiadvány (Allied Joint Publication -AJP) első CIMIC doktrínája óta a műveleti tapasztalatok folyamatos feldolgozásra kerültek, de a CIMIC fogalma és feladatrendszere változatlan maradt. *„Koordináció és együttműködés a NATO parancsnok és a civil szereplők között, amely magába foglalja a helyi lakosságot és hatóságokat, valamint a nemzetközi, nem kormányzati és helyi szervezeteket.” [12]* Szövetséges Adminisztratív Kiadvány (Allied Administrative Publication -AAP) meghatározása: *„A NATO parancsnok és a polgári szereplők -beleértve a nemzeti lakosságot és helyi hatóságokat, nemzetközi, nemzeti és a nem kormányzati szervezeteket és ügynökségeket -közötti együttműködés és koordináció a misszió támogatása érdekében.” [13]* A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Civil-Katonai Együttműködési Doktrína a következő képen fogalmazza meg: *„A CIMIC a katonai és a civil oldal -kormányzati és nem kormányzati szervezetek, nemzeti hatóságok, nemzetközi szervezetek és a helyi lakosság -között kiépített és fenntartott koordináció és együttműködés a támogatott parancsnok küldetésének eredményes végrehajtása érdekében. Közvetlen célja a parancsnok küldetésének végrehajtását elősegítő együttműködés létrehozása és fenntartása a műveleti terület civil szereplőivel. Hosszú távú célja, hogy segítsen kialakítani és fenntartani azokat a feltételeket, amelyek hosszú távon hozzájárulnak a válság jövőbeni rendezéséhez.” [14]* Ahogy a definíció is meghatározza a CIMIC, mint NATO képességét a parancsnok munkájának támogatására hozták létre. A Szövetségi Összhaderőnemi Kiadványok (Allied Joint Publication -AJP) kezdetben megfeleltek az akkori elvárásoknak, azonban 2003-tól olyan új kihívások jelentek meg, elsősorban Irakból és

Afganisztánból, amelyek számos NATO, köztük a CIMIC doktrína felülvizsgálatát igényelték. A CIMIC doktrína kibővítésének az volt a célja, hogy meghatározza azt a szilárd elméleti alapot, amely megfelel a megváltozott műveleti környezet követelményeinek. A NATO megfogalmazta, hogy a hatékony válságkezelés politikai, polgári és katonai szempontból egyaránt átfogó megközelítést igényel, ennek a szemléletnek a CIMIC doktrínákban is vissza kell tükröződniük, különösképp a polgári-katonai együttműködés területén. [15] Az aktuális CIMIC-doktrína AJP-3.19 az alapelvek, valamint a technikák, taktikák és eljárások mellett, magába foglalja a CIMIC hatékony megvalósításához szükséges struktúrát. A NATO katonai irányelvei és annak alkalmazása a CIMIC vonatkozásában, közvetlenül a Katonai Bizottság Military Committee MC 411/2 által meghatározott politikából származik. Az AJP-3.19 is harmonizált az AJP-01 és más kapcsolódó szövetséges közös kiadványokkal. A technikákkal, taktikákkal és az eljárásokkal kapcsolatos részleteket a Szövetséges Operációs Kézikönyv (AM 86-1-1) tartalmazza. Ezt egészíti ki a CIMIC Funkcionális Tervezési Útmutató (Functional Planning Guide -FPG), amely részletes információkat nyújt a CIMIC tervezés támogatásáról. [16]

Az AJP-3.19 egy új fejezettel az ún. cross-cutting topics (CCT) cikkelyvel bővült. Olyan civil környezetet érintő aspektusokat, problémákat vesz sorra, amelyek kezelése tulajdonképpen nem tartozik a katonai feladatok közé, mégis eltérő módon befolyásolják a katonai végrehajtást. Az alábbi témaköröket határozták meg: civilek védelme (Protection of Civilians -PoC); gyermekek és a fegyveres konfliktusok (Children and Armed Conflict -CAAC); nők, béke és biztonság; kulturális javak védelme (Cultural Property Protection -CPP), illetve az integritás létrehozása. [17] A műveletek során elengedhetetlen az egyes CCT-k jellemzőinek és azok egymásra gyakorolt hatásának elemzése a polgári környezettel összefüggésében, mert a CIMIC a biztonsági környezet teljes spektrumának ismeretében tudja eredményesen végezni feladatát.

A katonai műveletek irányítása

A hadtudományban általánosan elfogadott koncepció szerint, a katonai műveletek irányítása négy szinten valósul meg: szakpolitikai, hadászati, hadműveleti és harcászati szinten. A szakpolitikai célok meghatározása és megvalósítása az állam jogrendjének helyreállítása, a beavatkozás időszakában nehezen kikényszeríthetők. Amennyiben az ország legitim politikai elittel rendelkezik, a célok világosak, a szükséges erővel és eljárásokkal garantálható azok elérése. A stratégiai célokat is világosan kell megfogalmazni összhangban a politikai érdekekkel, hiszen a biztonsági erők sem tudják az elhibázott politikai döntések negatív következményeit teljes mértékben ellensúlyozni. Tehát a szakpolitika meghatározása után hadászati szinten történik döntés a rendelkezésre álló erőforrások alkalmazásáról. Az Összhaderőnemi Doktrína szerint „*a hadműveleti szint alkotja a kapcsolatot a katonai stratégiai cél elérése és az erők harcászati szintű alkalmazása között.*” [18] Itt kell felmérni az ellenség képességeit, megtalálni a sebezhetőségét. Az ellenség erőssége és gyengesége egyaránt a nép, emiatt a biztonsági erők számára érzékeny terület a hadműveleti szint, hiszen a rendelkezésre álló képességekkel legyőzhetik az ellenséget, de ha a harcászati siker következtében jelentős a járulékos veszteség, ennek a lélektani hatása felkelők oldalára állítja a népet, ezért a harcászati sikerek nem mindig könyvelhetők el hadműveleti sikereként. Harcászati szinten történik a fegyveres erők tevékenységének végrehajtása, a sikeres tevékenységek biztosítják a hadműveleti és a katonai stratégiai célok elérését. [19]

A CIMIC FELADATRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

Ahogy Samuel P. Huntington fogalmaz: „A katonáknak, a rend védelmezőinek nagy a felelőssége. A legnagyobb szolgálat, amit tehetnek az, hogy hűek maradnak önmagukhoz és katonás csöndben, bátran szolgálnak. Ha megtagadják a katonaszellemet, először önmagukat, végső soron a nemzetet semmisítik meg.” [20] A fegyveres erő feladatát a lakossággal polgári-katonai együttműködés keretében tudja teljesíteni, ezért a kooperációnak minden körülmények között létre kell jönnie. A következőkben a CIMIC feladatrendszerén keresztül ismertetem polgári-katonai együttműködés megjelenését.

A polgári-katonai kapcsolattartás

Az átfogó megközelítés tükrében a NATO szélesebb körű együttműködés megvalósulását szorgalmazza a civil szereplőkkel. A polgári-katonai kapcsolattartás feladata, hogy a megfelelő szinteken biztosítsa a koordinációt, a harmonizációt és az információ megosztását a civil szektorral, a műveletek tervezésének és végrehajtásának támogatása érdekében. A kapcsolatok kialakítása a tervezés kezdeti szakaszának alapvető része és hozzájárul a további két CIMIC funkció kialakulásához. A polgári-katonai összeköttetés a következőket foglalja magába:

- Az érintett nem katonai szereplők időben történő azonosítása;
- összekötő struktúra kialakítása;
- bizalmas és a nyilvános információk kezelése. [21]

A CIMIC tevékenység megkezdése előtt egyeztetni kell a műveleti területen lévő nemzetközi és helyi civil szervezetekkel, megismerni azok feladatrendszerét, hogy a közös feladatok végrehajtása során ne korlátozzák egymás hatáskörét. Az így begyűjtött információkból a felállított, folyamatosan frissített kapcsolati hálót a műveletben résztvevők rendelkezésére kell bocsájtani. [22]

A haderő polgári támogatása

A parancsnokoknak a közös műveleti területen szükségük van a lakosság támogatására, többek között a katonai műveletek megzavarását elkerülendő erőfeszítések összehangolása érdekében. Az erők egyrészt a polgári információforrásoktól, másrészt a polgári erőforrásoktól származó adatoktól függhetnek, ezért a parancsnokoknak törekedniük kell a műveletek legszélesebb körű polgári támogatottságára. A műveletek tervezésében és végrehajtásában a CIMIC proaktív szerepet játszik. A haderő támogatása a következőket foglalja magába:

- A polgári környezetre vonatkozó információk összegyűjtése, értékelése és jelentése;
- kulcsfontosságú személyek és az érzékeny tényezők beazonosítása, amelyek kritikus hatást gyakorolnak a műveletek tervezésére és végrehajtására;
- felmérni a műveletek civil környezetre gyakorolt hatását; a negatív következmények enyhítése;
- elemezni a nem katonai tevékenységek hatását a saját műveletekre;
- az erők elfogadásának támogatása;
- hozzájárulás a civil társadalom tájékoztatásához a stratégiai kommunikáció által meghatározott erőfeszítésekkel összhangban;
- szükség esetén megkönnyíteni a hozzáférést a nem katonai erőforrásokhoz. [23]

A CIMIC közvetlen, de nem harci támogatással vesz részt a műveleti célok elérése érdekében történő tervezésében és végrehajtásban. A műveleti területről begyűjtött civil környezettel kapcsolatos adatok feldolgozást követően kerülnek a parancsnok elé, illetve a döntés előkészítő szintekre, ahol a nyílt források tájékoztatásainak figyelembevételével kerülnek véglegesítésre. A parancsnoknak a saját felelősségi területén folyamatosan tájékozódnia kell a CIMIC és a PSYOPS eszközök által a biztonsági környezetre gyakorolt hatásokról. [24]

A polgári környezet katonai támogatása

Az átfogó megközelítés keretében a nem katonai szereplőknek és a polgári környezetnek nyújtott katonai támogatást általában csak akkor lehet végrehajtani, ha az szükséges feltételként jelentkezik a katonai feladatok megvalósításához. A polgári környezet támogatása a CIMIC tevékenységek széles skáláját felöleli, amely olyan katonai erőforrásokat igényel, mint az információ, személyi állomány, felszerelés, kommunikációs létesítmények, funkcionális szakértők és a kiképzés. A lépcsőzetes megközelítés szerint a támogatást az alábbi sorrendben kell végrehajtani:

- támogatás az erőforrások és az információ megosztás révén
- a katonai eszközökkel történő támogatás csak a legvégső esetben. [25]

Az aktuális civil környezet értékelése és a műveleti területről érkező adatok feldolgozása után kerül meghatározásra a projekttevékenység fő irányvonala. A támogatás irányulhat a kormány megsegítésére, a stratégia kidolgozását megelőzően felméri a kormányzati rendszer jellegzetességeit, hiányosságait majd funkcionális szakértőkkel együttműködve helyreállító intézkedéseket állapítanak meg. [26] Ugyan így az infrastruktúra fejlesztése és megóvása is fontos spektrum. Amennyiben a műveleti terület, olyan színes földrajzi adottságokkal rendelkezik, mint például Afganisztán, ahol a természeti katasztrófák nagy gyakorisággal fordulnak elő, az eddigi katasztrófákat és azok kezelésének tapasztalatait feldolgozva napra kész tervet kell készíteni a különféle katasztrófa-helyzetek kiküszöbölésére. Mivel a természeti csapások egy része előre jelezhető, de váratlanul is bekövetkezhetnek, felszámolásuk összetett feladat, gyors és hatékony megoldását követel. Az elvégzendő feladatok megfelelő irányítás alatti koordinációját szakaszosan, kellő szakmai háttérrel és a főbb felelősök kijelölésével lehet hatékonyan végrehajtani. [27]

Összegezve a CIMIC alkalmazását további négy tényező feltételezi:

- A CIMIC munkatársak teljes mértékben integrálva vannak a parancsnok székhelyére (HQ), valamint teljes körű felhatalmazással rendelkeznek a közös műveleti területen (JOA) a CIMIC tevékenységek és projektek koordinációjára;
- A CIMIC képesség a parancsnok tervének szerves részét képezi, hozzájárulnak a stratégia végrehajtásához, a stabil és fenntartható végállapot megvalósításához. Felügyeli a katonai erők polgári szférához fűződő tevékenységét, szükség esetén biztosítja a funkcionális szakértőket;
- A NATO erők arra törekszenek, hogy támogassák a civil szereplők tevékenységét a kívánt végállapot eléréséhez. A műveletek során stratégiai és hadműveleti szinten kellő mértékben bevonja a tervezésbe a megfelelő polgári testületeket;
- Mind a gyors projekteket és a fejlesztési tevékenységeket is azzal a céllal végzik, hogy azokat rövidesen az illetékes civil szervezetekre vagy helyi hatóságokra átruházzák. [28]

Szakasz	Időbeni elhelyezés	Főbb felelősök	Feladatok
Szakterület specifikus munkacsoport megalakítása	Előre prognosztizált eseményt követően folyamatos felkészülés	Kontingens parancsnoka és a hadműveleti törzs	Esetleges katasztrófa bekövetkezésekor azonnali foganatosítandó intézkedések előkészítése
Állomány tájékoztatása az esetlegesen kialakuló fertőzések hatásairól	Esemény bekövetkezése előtt, felszámolás ideje alatt folyamatosan	Kontingens parancsnoka és egészségügyi szakszemélyzet	Tünetekre való felhívás és azok kezelési lehetőségei
Kár felmérése	Esemény bekövetkezését követően, valamint kárfelszámolás alatt folyamatosan	Irányító szerv és végrehajtó alegységek	Teljes körű állapot feltérképezése (épület, utak, elektromos és egyéb hálózatok stb.)
Cselekvési változatos kialakítása a táboron belüli mentesítési és újjraépítési feladatok elvégzése érdekében	Esemény típusától függően a legrövidebb időn belül	Kontingens parancsnoka és a hadműveleti törzs, valamint szakterület specifikus tanácsadók	Legoptimálisabb változat kialakítása, figyelemmel a háborús övezet veszélyeire
Műveleti terület, -ekkor már háborús övezet -folyamatos monitorizálása szemlélyi védelem miatt	Folyamatos és további Force Protection erővel megerősített	kontingens hadműveleti részleg és feldehítő részleg, CIMIC és PSYOPS csoportok	Lakosság és ellenálló elemekről adatszerezés és értékelés, a teljeskörű védelem érdekében
Lakosság folyamatos tájékoztatása, segítése a pánik és linc hangulat elkerülése érdekében	A prognosztizálható természeti jelenség megjelenésétől a mentesítési feladatok befejezéséig	CIMIC és PSYOPS csoportok	Veszélyre és annak következményeire történő felhívás, segélyek osztásának koordinálása, egészségügy...stb.
Szakasz	Időbeni elhelyezés	Főbb felelősök	Feladatok
Kiküszöbölési terv elkészítése, optimális vezetői döntéshozattal	Vezetői döntéshozattal követően azonnal	Kontingens parancsnoka és a hadműveleti törzs, valamint szakterület specifikus tanácsadók	Ütemterv elkészítése és a munkálatok előkészítése
Munkálatok végrehajtása	Parancs kiadását követően,	Felkészített erők	Eredeti állapot visszaállítása, teljes körű mentesítési feladatok végrehajtása

2. Táblázat: A feladat végrehajtásának menete, Patyi György: Afganisztáni misszió alatt magyar tábort érő természeti csapás következményeinek felszámolása háborús körülmények között

ÖSSZEGRZÉS

Ahogy arra a CIMIC is rávilágít, a humán környezet feltérképezése elengedhetetlen a válságkezelő és az aszimmetrikus konfliktusok katonai műveleteinek minél hatékonyabb előkészítése, tervezése és végrehajtása érdekében. A képesség célja olyan támogató környezet megteremtése és fenntartása, amelyek - főként katonai előnyök (információs fölény) biztosítá-

sával - segítik a parancsnokot feladatainak eredményes végrehajtásában, amelynek megvalósításában az információs műveletek további technikai és kognitív képességei is alkalmazásra kerülnek. A hadműveletek támogatását célzó CIMIC karöltve a PSYOPS műveletek alkalmazásával képes a haderő katonai sikereinek támogatására a pozitív, semleges és negatív befolyásoló, valamint tájékoztató tevékenységek révén.

Annak érdekében, hogy a műveleti környezet szegmenseiben végbemenő változásokat, ok-okozati összefüggéseket megértsük, a társadalomtudományok széles ismereteivel is rendelkezniünk kell, ugyanakkor a műveletek során nélkülözhetetlen a helyi lakosság kulturális aspektusainak megértése, ezért különös jelentőséggel bír a kulturális antropológia alkalmazása. A tapasztalat feldolgozások igazolják a társadalomtudományok és a katonai hírszerzés közötti kapcsolat szükségességét. Ahhoz, hogy ez képességként megjelenjen az amerikai haderő létrehozta a Human Terrain System (HTS) rendszert, amely során katonai egységekbe ágyazott csapatok folytatnak társadalmi tudományi kutatásokat a helyi lakosságról, ezzel támogatva a katonai vezetés döntéseit és segítve a hadszíntéren állomásozó csapatokat. [29]

A folyamatos tapasztalatfeldolgozás, a társadalomtudományok felhasználása és a következtetések interpretálása rendkívül fontos a képesség további fejlődése érdekében és elengedhetetlenek az információs műveletek hatékony alkalmazása érdekében, napjaink konfliktusainak kezelésében.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] KARL, von Clausewitz: A háborúról, Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdaipari Rt., Második kiadás, 1917., pp. 16.
- [2] JEAN, Bodin: Az államról, Budapest, Gondolat Kiadó, 1987., pp. 73.
- [3] RESPERGER István - KISS Álmos Péter - SOMKUTI Bálint: Aszimmetrikus hadviselés a modern korban, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2014., pp. 67.
- [4] KARL, von Clausewitz: A háborúról, Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdaipari Rt., Második kiadás, 1917., pp. 191.
- [5] KARL, von Clausewitz: A háborúról, Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdaipari Rt., Második kiadás, 1917., pp. 16.
- [6] Allied Joint Doctrine AJP-01 (E), Nato Standardization Office, 2017., 1-13. 1-14.
- [7] BAKOS, Csaba Attila: Clausewitz „újratöltve”, Hadtudomány: A Magyar Hadtudományi Társaság Folyóirata, 2015., pp. 101.
- [8] KISS, Álmos Péter: Háború a nép között - Esettanulmányok a negyedik generációs hadviselés történetéből, Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016., pp. 141 –143.
- [9] HOLNDONNER, Hermann: A Magyar Honvédség összhaderőmei felderítő rendszere működésének elemzése, Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest 2014., pp. 72.
- [10] L., Magruder dandártábornok, Joint Readiness Training Center
- [11] MC 411/1 NATO Military Policy on Civil-Military Co-operation (CIMIC), NATO Military Committee, 2001.
- [12] AJP-3.4.9 Allied Joint Doctrine for Civil-Military Cooperation (CIMIC), NATO Standardization Agency (NSA), 2013., <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2014/06/AJP-3.4.9-EDA-V1-E1.pdf> 2-1 (Letöltve: 2018.09.20.)
- [13] AAP-6, Allied Administrative Publication, NSA, 2014., 2-C-5, http://wcnjkw.wp.mil.pl/pplik/file/N_20130808_AAP6EN.pdf (Letöltve: 2022.01.10.)

- [14] Magyar Honvédség Összhaderőnemi Civil-Katonai Együttműködési Doktrína. Honvédelmi Minisztérium, Honvéd Vezérkar Hadművelési és Kiképzési Csoportfőnökség (HM HVK HDMKIKCSF) kiadványa, Budapest, 2004.
- [15] HANGYA, Gábor: About NATO CIMIC Doctrine, CIMIC Centre of Excellence (CCOE), 2014., pp. 14.
- [16] AJP-3.19, Allied Joint Doctrine For Civil-Military Cooperation, NSO, 2018., pp. 17. <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2018/11/AJP-3.19-EDA-V1-E.pdf> (Letöltve: 2022.01.22.)
- [17] AJP-3.19, Allied Joint Doctrine For Civil-Military Cooperation, NSO, 2018., B-1 <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2018/11/AJP-3.19-EDA-V1-E.pdf> (Letöltve: 2022.01.22.)
- [18] MH Összhaderőnemi Doktrína, pp. 2-20.
- [19] KISS, Álmos Péter: Háború a nép között, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2016., pp. 160-163.
- [20] SAMUEL, P. Huntington: A katona és az állam, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1994., pp. 453.
- [21] AJP-3.19, Allied Joint Doctrine For Civil-Military Cooperation, NSO, 2018., 2-5 <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2018/11/AJP-3.19-EDA-V1-E.pdf> (Letöltve: 2022.01.23.)
- [22] POLYECSKÓ, László: Az MH PRT civil-katonai együttműködési és a lélektani műveletek tevékenysége in. Boldizsár Gábor, Wagner Péter: A Magyar Honvédség befejezett szárazföldi műveletei Afganisztánban, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014., pp. 122-123.
- [23] AJP-3.19, Allied Joint Doctrine For Civil-Military Cooperation, NSO, 2018., 2-7 <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2018/11/AJP-3.19-EDA-V1-E.pdf> (Letöltve: 2022.01.22.)
- [24] POLYECSKÓ, László: Az MH PRT civil-katonai együttműködési és a lélektani műveletek tevékenysége in. Boldizsár Gábor, Wagner Péter: A Magyar Honvédség befejezett szárazföldi műveletei Afganisztánban, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014., pp. 123.
- [25] AJP-3.19, Allied Joint Doctrine For Civil-Military Cooperation, NSO, 2018., pp. <https://www.cimic-coe.org/wp-content/uploads/2018/11/AJP-3.19-EDA-V1-E.pdf> 2-7 (Letöltve: 2022.01.23.)
- [26] PPOLYECSKÓ, László: Az MH PRT civil-katonai együttműködési és a lélektani műveletek tevékenysége in. Boldizsár Gábor, Wagner Péter: A Magyar Honvédség befejezett szárazföldi műveletei Afganisztánban, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014., pp. 124.
- [27] PATYI, György: Afganisztáni misszió alatt magyar tábort érő természeti csapás következményeinek felszámolása háborús körülmények között, NKE, Budapest, pp. 15.
- [28] AJP-3.4.9 Allied Joint Doctrine for Civil-Military Cooperation Edition A Version 1, Nato Standardization (NSA), 2013., pp. 2-1
- [29] MONTGOMERY, McFate - Steve Fondacaro: Reflections on the Human Terrain System During the First 4 Years, PRISM, Center for Complex Operations, 2011., 2. évfolyam, 4 szám, pp. 63-69.